

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 127 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 127 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 77 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 77 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามการบริหารสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสร้างขึ้นตามแนวทางโครงการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม(โครงการรุ่งอรุณ) ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการบริหารกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านการบริหารกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ การหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา จำนวน 5 ท่าน หลังจากปรับปรุงแล้วได้ทดลองใช้กับครูผู้สอน ผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30คนแล้วนำมาวิเคราะห์ ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .38 - .84 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเฉลี่ยทั้งฉบับได้เท่ากับ .98 การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหาร ครูผู้สอน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยขอหนังสือจากสำนักงานประสานงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ในสถานศึกษาทุกอำเภอและกิ่งอำเภอด้วยตนเอง ผลการรวบรวมและตรวจแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืน 154 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี เชฟเฟ้ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

5.1 สรุปผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

5.1.1 การบริหารสิ่งแวดล้อมสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสิ่งแวดล้อมสูงสุด ได้แก่ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานโดยครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ผู้บริหารมอบหมายการบำรุง ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนมีการประชุมปรึกษาหารือหรือรับฟังความคิดเห็นของครูทุกเดือน

2) ด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ เรียงตามลำดับ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสิ่งแวดล้อมสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ผู้บริหารสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคมของครูและนักเรียน การกำหนดความรับผิดชอบงานของตนเอง

3) ด้านการบริหารกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ เรียงตามลำดับ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสิ่งแวดล้อมสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน ผู้บริหาร ครูผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบร่วมกัน โรงเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในโอกาสต่างๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของโรงเรียน

4) ด้านการบริหารกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสิ่งแวดล้อมสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนด้วยดี โรงเรียนกำหนดให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสมัครใจ โรงเรียนแนะนำชักจูงให้ชุมชนมีส่วนร่วมกันสนับสนุนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

5.1.2 เปรียบเทียบการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการบริหารสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 และพบว่า การบริหารสิ่งแวดล้อมรายด้าน ด้านการบริหารจัดการ และด้านการบริหารกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีการบริหารสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการบริหารสิ่งแวดล้อม มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการบริหารกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการบริหารสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.1.3 การแสดงความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2

- 1) ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนมีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันคือ การมีส่วนร่วมกันดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- 2) ด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็น
- 3) ด้านการบริหารกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบ งานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การเรียนรู้ร่วมกันทำงานร่วมกัน
- 4) ด้านการบริหารกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเรื่องการใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งโรงเรียนและชุมชน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์การบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 พบประเด็นที่สำคัญ นำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 การบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐญาพร คุชฎี (2545, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา “สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว” พบว่า สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการบริหาร

การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ และด้านการบริหารกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ก็อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 1) มีนโยบายเรื่องการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมากำหนดเป็นจุดหมายของหลักสูตร เพื่อให้สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ โดยตรงในการจัดการเรียนการสอน โดยสอดคล้องความรู้ไว้ในหลักสูตรทุกระดับการศึกษา

ก จ น

การให้ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นกระบวนการเรียนการสอน ที่ให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมในการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ให้ผู้เรียน รู้จักกระบวนการพัฒนาความรู้ ความตระหนัก มีเจตคติ และค่านิยมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ถ้าทุกคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อมแล้ว ทำให้เกิดความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมที่จะเปลี่ยน พฤติกรรมของตนเอง ดังนั้นการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอน เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนรู้จักดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างให้เยาวชนได้ตระหนักเห็นคุณค่า และช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม จากนโยบายดังกล่าว ทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีจิตสำนึก เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เมื่อพิจารณาทางด้าน มีประเด็นน่าสนใจ ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ โดยรวมการบริหารอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ฌรงค์ สุทธิภักดี (2531, หน้า 115) ได้ศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและ ครูอาจารย์ พบว่า การบริหารงานด้านที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 4) ได้กำหนด จุดเน้นในการพัฒนา ปี 2540 โดยสรุป คือ การปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน การปรับปรุง ประสิทธิภาพบุคลากร การปรับปรุงสภาพแวดล้อมโรงเรียน การปรับปรุง ประสิทธิภาพการวางแผน การปรับปรุงกระบวนการนิเทศ และส่งเสริมสนับสนุนคุณภาพชีวิต ของนักเรียน จึงเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ดำเนินการพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านเพื่อนร่วมงานและด้านผู้บังคับบัญชา ให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งสัมพันธ์กับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่าข้อที่มีการบริหารอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ควรนำเข้าสู่การอภิปราย ได้แก่ การที่ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการนั้นเพราะมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน มีการมอบหมายชัดเจนให้แต่ละคนดูแล บำรุงรักษาสภาพแวดล้อมตามที่กำหนด มีการสรุปผล

ประชุมปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นของครูทุกเดือนเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาที่ดี

2) ด้านการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมการบริหารอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2533, หน้า 21) ได้ศึกษา “สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอน” พบว่า พฤติกรรมของครูผู้สอนมีผลอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในเรื่องนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป กรมการฝึกหัดครูได้เคยมีโครงการศึกษาสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เป็นโครงการร่วมมือกันระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกของ ไออีเอ ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครู การวิจัยนี้เน้นในเรื่องพฤติกรรมการสอน วิธีการสอน การตั้งคำถาม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เมื่อศึกษาเสร็จสิ้นแล้ว ทำให้ได้แบบสังเกตมาตรฐานที่จะนำไปใช้ต่อไป จึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมของครูในห้องเรียนเป็นเรื่อง สำคัญและส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับ วอลโคซซ์ (Walkorz, 1972, p. 35) ได้สำรวจโครงการสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาในโรงเรียนชั้นประถมศึกษา 14 โรงเรียน ในมลรัฐอิลลินอยส์ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้องพบว่า วิธีการสอนวิชาสิ่งแวดล้อมควรใช้สื่อหลายชนิด และศึกษานอกสถานที่ หลักสูตรควรเน้นการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ แอนดรู (Andrews, 1987, p. 39) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนสิ่งแวดล้อม โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 58 คน เป็นนักเรียนชาย 25 คน นักเรียนหญิง 33 คน และใช้เครื่องมือวัดเจตคติและความรู้ ที่เกี่ยวกับความคิดรวบยอดในวิชานิเวศวิทยา และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์นอกห้องเรียน ผลปรากฏว่ากิจกรรมกับสิ่งแวดล้อมศึกษามีความสัมพันธ์กับเจตคติที่มีต่อกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ดังนี้

- 1) นักเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในทางบวก
- 2) ความคิดรวบยอดกับเจตคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกับการอนุรักษ์อยู่ในเกณฑ์สูง
- 3) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสอนของครู การจัดการกิจกรรมในชั้นเรียน และสิ่งเร้าภายนอก รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 4) ความรู้และเจตคติทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กัน
- 5) เด็กในเมือง และเด็กนอกเมืองมีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติไม่แตกต่างกัน

6) แหล่งความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากในห้องเรียนแล้วยังได้จากสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ การทัศนศึกษา การบรรยาย การอภิปราย การจัดนิทรรศการ และเอกสารเผยแพร่

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการบริหารสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่ควรนำเข้าสู่การอภิปราย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน มีการกระตุ้นให้นักเรียนมีความตระหนักในด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา เนื่องจากการส่งเสริมให้ครูบูรณาการการเรียนการสอนโดยสอดแทรกเนื้อหาสิ่งแวดล้อมศึกษาเข้าไปในทุกกลุ่มสาระวิชา มีการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนการเรียนรู้อารมณ์ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการเรียนการสอน สอดคล้องกับเบอร์เชตต์ (Burchett, 1972, p. 32) ได้ศึกษาเจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของเด็กชั้นประถมศึกษาในระดับ 4, 5, 6 พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในทิศทางบวกและมีความเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมในอนาคตจะรุนแรงมากกว่าในปัจจุบัน สิ่งที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียนคือ การสอนของครู การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และสิ่งเร้าภายนอก เช่น ภาพยนตร์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลถึงเจตคติของนักเรียน คือการได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

3) ด้านการบริหารกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้โดยรวมมีการบริหารอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ เสนาะ ดิยาวี (2539, หน้า 304 - 305) ได้กล่าวว่า การสร้างขวัญให้ผู้ร่วมงานโดยการให้มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นการส่งเสริมความร่วมมือจากกลุ่มจะมีผลทางด้านจิตวิทยาแก่ผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับชวาบ (Schwaab, 1976, p. 36) ได้ศึกษาเรื่องผลการสอนด้วยวิธีต่างๆ ที่ใช้ในปัจจุบันในการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามทัศนของผู้สอนในโรงเรียนรัฐบาลและศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยมลรัฐอินเดียนา ผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนรัฐบาลเห็น่วิธีการสอนที่ให้ผลดีที่สูงสุด ได้แก่ วิธีการสอนที่เน้นให้นักเรียนปฏิบัติมีส่วนร่วมในกิจกรรม ครุมักใช้วิธีสอนที่ตนเองประเมินว่าได้ผลน้อย ครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยใช้วิธีการสอนแบบใหม่ เช่น เกมสถานการณ์ จำลองทัศนศึกษา การไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากสิ่งแวดล้อม เป็นวิธีการสอนที่นิยมใช้ในหมู่นักศึกษาทางด้านสิ่งแวดล้อม วิธีการสอนแบบเชิงวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ มาบรรยาย ครูเห็นว่าได้ผลดีแต่พบว่าครูยังใช้วิธีการสอนนี้น้อยมาก สอดคล้องกับแอนดรู (Andrews, 1987, p. 39) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพุทธิพิสัย จิตพิสัย และพฤติกรรมพิสัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนสิ่งแวดล้อม โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 58 คน เป็นนักเรียนชาย 25 คน นักเรียนหญิง 33 คน และใช้เครื่องมือวัดเจตคติและความรู้ที่เกี่ยวกับความคิดรวบยอดในวิชานิเวศวิทยา

และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์นอกห้องเรียน ผลปรากฏว่ากิจกรรมกับสิ่งแวดล้อมศึกษา มีความสัมพันธ์กับเจตคติที่มีต่อกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเหล่านั้น ดังนี้

- (1) นักเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในทางบวก
- (2) ความคิดรวบยอดกับเจตคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมกับการอนุรักษ์อยู่ในเกณฑ์สูง
- (3) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสอนของครู การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และสิ่งเร้าภายนอก รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- (4) ความรู้และเจตคติทางด้านสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์มีความสัมพันธ์กัน
- (5) เด็กในเมืองและเด็กนอกเมืองมีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติไม่แตกต่างกัน
- (6) แหล่งความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากในห้องเรียนแล้วยังได้จากสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ การทัศนศึกษา การบรรยาย การอภิปราย การจัดนิทรรศการ และเอกสารเผยแพร่

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่ควรนำเข้าสู่การอภิปราย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน เนื่องจากการสนับสนุนครู – นักเรียน ร่วมกันกำหนดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน-นอกสถานศึกษา โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ปลุกจิตสำนึกให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สร้างแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ศึกษาเรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน จัดทำโครงการ 5 ส. โครงการขยะรีไซเคิล โครงการ Big Cleaning Day เน้นการศึกษานอกสถานที่และฝึกปฏิบัติจริง และทำงานร่วมกันเป็นคณะ สร้างความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับเจริญ งานไว (2538, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น” พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์เห็นว่าในภาพรวมแล้ว การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการ ส่วนการปฏิบัติที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การให้ความช่วยเหลือจากชุมชน การออกเยี่ยมพบปะผู้ปกครองนักเรียนที่นักเรียนมีปัญหา และไม่มีปัญหา ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ผลงานทางวิชาการและสันทนากับชุมชน

4) ด้านการบริหารกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ โดยรวมการบริหารอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ลัดดา ศิลาน้อย (2530, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในวิชาสังคมศึกษาจากการสอนโดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชนกับการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา” โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน กลุ่มทดลองใช้การสอน โดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 เจตคติของนักเรียนที่เรียนจากการใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชนสูงกว่านักเรียน ที่เรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการบริหารอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่ควรนำเข้าสู่ การอภิปราย ได้แก่ โรงเรียนสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนด้วยดี โรงเรียนกำหนดให้ครูนักเรียน ผู้ปกครอง ได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสมัครใจ โรงเรียนแนะนำชักจูงให้ชุมชนมีส่วนร่วมกัน สนับสนุนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระบวนการศึกษากับการพัฒนาชุมชน ที่ยั่งยืน การจัดการกระบวนการศึกษาให้แก่เยาวชนผู้ที่จะเป็นอนาคตของชาติได้ตระหนักในด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม มีจริยธรรม ค่านิยม เจตคติ ทักษะ และพฤติกรรมที่ช่วยพัฒนา และอนุรักษ์อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กระบวนการที่ก่อให้เกิดการสร้างหรือการใช้ ภูมิปัญญาอย่างแท้จริง มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายในชุมชน เพื่อให้เยาวชนจะสามารถ เป็นผู้สืบทอดความเป็นชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีจริยธรรมค่านิยมและ เจตคติที่ไม่นำไปสู่การบริโภคนพลังงานที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ในมุมมองที่กลับกันเยาวชน เป็นผู้สืบทอดความเป็นชุมชนในอนาคต “ประชาชนและชุมชน” ถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการจัดการกระบวนการศึกษาให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบาย พลังงานแห่งชาติ, 2542, หน้า 12) แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำแนวคิดนี้สู่การปฏิบัติที่โรงเรียนอาจมี ปัญหา กล่าวคือ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนไม่สนใจร่วมปฏิบัติกิจกรรม และไม่ เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งในการปฏิบัติงานขาดการรายงาน ผลที่เป็นระบบ เป็นผลให้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2527, หน้า 78 - 79) มีนโยบายให้โรงเรียนมีบทบาท หน้าที่ต่อชุมชนหรือสังคม โดยให้ เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและให้การศึกษาแก่เยาวชนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการสร้างความตระหนักในภารกิจของบุคลากร ทุกฝ่าย เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ให้เห็นความจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งให้งานปฏิรูป การศึกษาปรากฏผลอย่างเป็นรูปธรรม บังเกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ซึ่งเป็นพื้นฐานที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกคนให้มีคุณค่าต่อประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ดังที่ ประเวศ วะสี (2538, หน้า 10) กล่าวว่า ครูนับว่าเป็นผู้สำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่รวดเร็วทำให้ครูมีภารกิจหน้าที่หนักขึ้น ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่ควรจะมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันมากขึ้น โดยครูจะต้องเปลี่ยนแปลงการสอนกระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เพียงพอ เพื่อจะนำไปถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้ ครูในยุคโลกาภิวัตน์ จึงต้องมีการตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และต้องมีลักษณะของความเป็นผู้นำเพื่อที่จะนำวิธีการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่เด็กต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพล ชันธุสฎ (2539, หน้า 118) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณภาพการปฏิบัติงานของผู้สอนในตำแหน่งอาจารย์ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ” ด้านการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในตำแหน่งอาจารย์ 3 ที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนในเขตเมืองกับนอกเขตเมือง ตามแนวคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียน พบว่า มีคุณภาพไม่แตกต่างกัน เพราะปัจจุบันเทคโนโลยีและการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การคมนาคมในแต่ละท้องถิ่นที่มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น การติดต่อประสานงานก็ทำได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ข้อมูลข่าวสารที่ครูในเมืองกับนอกเมืองได้รับเท่าเทียมกัน ในด้านการจัดการเรียนการสอนมีหน่วยงานต่างๆ ให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมครูประจำการมากขึ้น ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และสถาบันต่างๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้คุณภาพการปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิผลเป็นอย่างมาก

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดต่างกัน มีการบริหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับขรรค์ชัย อินดี (2534, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถม ศึกษาจังหวัดชลบุรี จากความคิดเห็นผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า สภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่อยู่ในเชิงนิมาน ร้อยละ 70.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านลักษณะที่ตั้ง และบริเวณโรงเรียนอยู่ในเชิงนิมาน ร้อยละ 76.00 ด้านอาคารเรียนและอาคารประกอบอยู่ในเชิงนิมาน ร้อยละ 79.80 ด้านห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียนอยู่ในเชิงนิมาน ร้อยละ 77.50 ด้านแสงสว่าง เสียง การระบายอยู่ในเชิงนิมาน ร้อยละ 69.90 ด้านสนามมีน้ำท่วมขัง ร้อยละ 45.90 และด้านสุขาภิบาล อยู่ในเชิงนิมาน ร้อยละ 71.90 และเมื่อเทียบกับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตามตัวแปร ด้านที่ตั้ง ขนาดของโรงเรียน และระยะเวลา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับอนันต์ นามตันทอง (2534,

บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บรรยากาศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศในด้านกายภาพ ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีระดับการปฏิบัติในเรื่อง การสร้างสิ่งที่เป็น เอกลักษณ์ของโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์กลางรวมจิตใจเป็นลำดับสูง บรรยากาศในด้านการจัด กิจกรรมทางวิชาการ มีการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดตกแต่งและดูแลรักษาห้องเรียน บรรยากาศด้านบริหาร พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางมีระดับการปฏิบัติในเรื่องการ ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงเป็นลำดับสูง

เมื่อพิจารณาในแต่ละขนาดโรงเรียน พบว่า การบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา การบริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการบริหารมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก ทั้งนี้อาจ สืบเนื่องมาจาก โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีข้อจำกัดเรื่องบุคลากรมีจำนวนน้อย ซึ่งบางโรงเรียนอาจมีครูไม่ครบชั้น จึงทำให้เกิดปัญหาในการบริหารสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง สื่อ อุปกรณ์ ก็มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ ตลอดจนชุมชนท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ เป็นชุมชนเล็กๆ ที่อยู่ในชนบทห่างไกลเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับภารกิจที่ต้องรับผิดชอบของ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ต้องปฏิบัติตามภารกิจตามนโยบาย เช่นเดียวกัน ในทำนองเดียวกันโรงเรียนขนาดใหญ่นั้น มีองค์ประกอบแห่งความพร้อมที่เอื้ออำนวย ต่อการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในทุกด้าน อันเป็นผลให้โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการบริหารสิ่งแวดล้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง สอดคล้องกับความคิด ของ สุขวิช รังสิตพล (ชาติรี แก้วมา, 2542, หน้า 128) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียน ทุกสังกัด ช่วยกันจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เกิดความร่มรื่น สวยงาม เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ปรับปรุงโรงเรียน โดยซ่อมแซมให้คืนสภาพดั้งเดิม ดังนั้นผู้บริหาร โรงเรียนแม้จะมีขนาดโรงเรียนต่างกัน แต่ต้องปฏิบัติตามนโยบายการจัดการสถานที่แบบ เดียวกัน จึงทำให้ปัญหาการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน

5.2.3 การแสดงความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงาน ด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2

1) ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงาน ด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน มีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันคือการมีส่วนร่วมกันดำเนินงาน ด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) หรือการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา โดยยึดโรงเรียนเป็น ศูนย์กลางในการบริหาร ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางหรือจาก หน่วยงานสนับสนุนทางการศึกษามายังสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่

ความรับผิดชอบ มีความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการ ในการสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนทั้งด้านหลักสูตร การเงิน การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นการบริหารที่สอดคล้องแนวการบริหารสถานศึกษาตามสาระสำคัญ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 และ 40 และเพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นไปอย่างเป็นรูปธรรมที่สุด ซึ่งเป็นการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา

2) ด้านการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ มีเป้าหมายสำคัญที่สุดประการหนึ่งของโครงการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม คือ การสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจที่ดีแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง จนเกิดเป็นเจตคติสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งการบูรณาการกระบวนการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดีในการเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ ในโรงเรียนอาศัยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกทักษะกระบวนการคิด และเชื่อมโยงองค์ความรู้ของเนื้อหาวิชากับการปฏิบัติจริงอาศัยกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หรือกิจกรรมของโรงเรียนที่ทุกฝ่ายร่วมคิดร่วมทำเพื่อสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของท้องถิ่น และอาศัยกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์สืบค้น และใช้แหล่งเรียนรู้รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3) ด้านการบริหารกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การเรียนรู้ร่วมกันทำงานร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ใช้อยุทธศาสตร์หลัก PIL ซึ่งหมายถึง การศึกษาต้องมุ่งการมีส่วนร่วม (Participation) การศึกษาต้องมีลักษณะเป็นองค์รวมหรือบูรณาการ (Integration) และการศึกษาต้องมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ (Learning) เป็นแนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการปฏิรูปการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนโดยเสนอจุดเน้นในการพัฒนาใน 4 ด้าน เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนให้ได้มาตรฐานตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่กำหนดไว้

4) ด้านการบริหารกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเรื่องการใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การพัฒนา

โรงเรียนส่วนหนึ่งเกิดจากความร่วมมือของชุมชน และโรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีเป้าหมายสำคัญคือให้บริการชุมชน ทำให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการนำเสนอผลการวิจัยมาพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ ควรดำเนินการให้โรงเรียนประสานความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน การขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น และการให้การสนับสนุนงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมอย่างพอเพียง

2) ด้านการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ควรพัฒนาให้ครูส่งเสริมการปฏิบัติจริงให้มาก ให้นักเรียนมีส่วนร่วม วัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยเน้นการวัดการปฏิบัติ และการแสดงผลงานจากผลที่เกิดจากการกระทำของนักเรียนเอง มีการประเมินผลด้านการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารมอบหมายให้มีการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรดำเนินการกระตุ้นให้โรงเรียนกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และวัตถุประสงค์ของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้องกับการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมและสถานะของโลกในปัจจุบัน รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมโรงเรียน จัดให้มีชุมนุมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในโรงเรียน เช่น จัดทำโครงการขยะรีไซเคิล และ นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทำกิจกรรม โครงการ 5 ส.

4) การบริหารกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ควรพัฒนาโรงเรียนให้ได้ประสานความร่วมมือกับชุมชน รายงานผลและนำผล การติดตามไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ ส่งเสริมครูผู้สอนให้ได้รับการอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โรงเรียนและบ้านมีผลงานร่วมกันด้านสิ่งแวดล้อม และครูผู้สอนจัดให้มีแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในชุมชน

5) ควรดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยเน้นการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ครู ทุกคนรวมทั้งบุคลากรของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากโรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ของมวลมนุษยชาติทั่วโลก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษามีมาก การวิจัยเรื่องการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสิ่งแวดล้อม ดังนี้

- 1) ควรศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามบริบทและความพร้อมของโรงเรียน
- 2) ควรศึกษารูปแบบการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาาร่วมกันของโรงเรียนและชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี